

Betänkandet SOU 2023:59 Ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation

Sammanfattning

Att värna den fria forskningen är ett fundament i ett öppet fritt samhälle och bör hållas främst i utformningen av en struktur för forskningens finansiering. Mål som *långsiktig konkurrenskraftig internationellt tvärvetenskaplig banbrytande forskning i världsklass* behöver inte nödvändigtvis harmoniera med en fri forskning. Inte heller är forskares förutsättningar nödvändigtvis prejudikat för en fri forskning. Innovationsförmågan att lösa samhällets utmaningar och samtidigt öka näringslivets konkurrenskraft står skilt från den om att fritt formulera sin frågeställning. Ur ett kompetensförsörjningsperspektiv finns det en tydlig koppling till innovationsförmåga och problemlösningskapacitet genom finansiering av forskarutbildning med koppling till både privat- och offentligsektor.

Mycket av förslaget till ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation beskriver dagens insatser av finansiering och riskerna med att konservera det som skulle kunna vara hämmande för en utveckling av nya möjligheter för finansiering och framför allt stöd. Där kan inte regeringsuppdrag ses som en ny möjlighet.

Stora strategiska frågor så som forskningens infrastruktur berörs i utredningen. Det omfattar en fundamental prioritering av forskningens förutsättningar, utöver möjligheten till längre anslagsbeslut, finansieringsorganisatoriskt inom utredningens förslag. Frågan bör kanske lyftas enligt exemplen i utredningen huruvida allt inom det vida omfånget *forskningsinfrastruktur* alls ska ligga på en statlig forskningsfinansiär – eller om endast beredning och handläggning ska ligga på myndigheten.

Utredningens förslag med att tre nya myndigheter skall utgöra organisationen för samhällets finansiering av forskning och innovation lämnar en del frågor kring nivån av förnyelse och anpassning. Det påpekas föredömligt att kostnaderna för att administrera systemet avsevärt måste effektiviseras, vilket skulle kunna vara ett lämpligt och målstyrt uppdrag till en ny organisation att genomföra. Förvaltningsanslaget föreslås ligga på över en miljon kronor per årsarbetskraft med en total utdelning på 17,7 miljarder med

en stor, till synes omotiverad, variation mellan de tre föreslagna myndigheterna. Förslaget är att det inte ska finnas några begränsningar i vad dessa myndigheter kan finansiera, utan samtliga kan finansiera allt. Det föreslås också att ett nytt gemensamt IT-system för ansökan, beredning, rapportering och uppföljning ska utvecklas, detta trots att stora investeringar redan gjorts i två olika system efter dagens specifika behov. Det föreslås både formella och informella grupperingar mellan myndigheterna för ökad samverkan och samordning, samtidigt som det argumenteras för att färre myndigheter kräver mindre resurser för just detta. Det efterfrågas även en samlokalisering. Sammantaget väcker detta frågan om behovet av tre nya myndigheter.

Sophiahemmet Högskola ser positivt på:

- Att all, utan undantag, statlig extern konkurrensutsatt finansiering av forskning och innovation ska fördelas av en ny myndighetsstruktur.
- En konsolidering av dagens struktur till högst två myndigheter.
- En effektivisering av strukturens administration.
- Att ta bort krav på samfinansiering av forskningsprojekt från lärosäten.
- En uppföljning mot uppsatta effektivitetsmål av en eventuell strukturförändring hos både avnämare och den nya strukturen. Däremot låter en frekvens på vart fjärde år med en särskild utredare som mycket. Lämpligare kan vara att Riksrevisionen genomför utvärderingar.
- Att insatser mot enskilda bolag bör utredas för annan hemvist såsom Tillväxtverket eller ALMI och inte ligga inom den nya finansieringsstrukturen.
- Finansiering av doktorandstudier, i synnerhet forskarskolor som kan skapa en kritisk massa och mer effektivt tillgodose kompetensförsörjningen.

Sophiahemmet Högskola stöder inte utredningens förslag gällande:

- Tre nya myndigheter.
- En generell möjlighet att kunna finansiera utländska forskningshuvudmän. Däremot stöds ett reciprokt förhållande mellan länder för denna finansiering.
- Beviljande av medel för utveckling av utbildningar som baseras på resultat av sådant som finansierats av myndigheterna då detta är en kärnuppgift för lärosätena.

I detta ärende har Förvaltningschef Mårten Jansson varit föredragande till rektor Johanna Adami.

Stockholm den 31 januari 2024

Johanna Adami
Rektor, Sophiahemmet Högskola